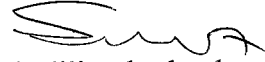

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay** tarafından Anayasa'nın 98 inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim. **09.03.2022**

Şevin COŞKUN

Muş Milletvekili

Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), "Bir dili yok olmaktan koruyabilmek için yapılabilecek en önemli şey insanların o dili konuşabilmesi ve çocuklarına öğretebilmesi için uygun koşulları yaratmaktır." diye belirtiyor. Ayrıca kültürel çeşitliliği ve çok dilliliği desteklemek amacıyla Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) tarafından, 1999 yılında 21 Şubat tarihini, "Uluslararası Anadil Günü" ilan etmiş ve ilk kez dünyada 2000 yılında, "Dünya Anadili Günü" olarak kutlanmaya başlamıştır.

UNESCO "Tehlike Altındaki Diller Atlası" verilerine göre; dünyada konuşulan 6 bin dilden 2 bin 474'ü yok olma tehlikesi ile karşı karşıyadır. BM verilerine göre dünyada her 15 günde bir dil, içinde geliştiği entelektüel ve kültürel ortamla birlikte yok olmaktadır. UNESCO'ya göre, dünya nüfusunun yaklaşık yüzde 40'ı konuştukları veya anladıkları bir dilde eğitime erişememektedir. Ayrıca Türkiye'de de 18 anadil ve lehçe yok olma tehlikesi ile karşı karşıyadır. Bu 18 dilin korunması ve yok olmasının önüne geçilmesi için hala gerekli Anayasal düzenlemeler yapılmamış ve anadili hakkı önündeki engeller kaldırılmamıştır.

21 Şubat Dünya Anadil Günü'nde de Türkiye'de milyonlarca kişinin hala anadilinde eğitim görmediği bilinmektedir. Dilbilimi ve eğitim bilimleri açısından bu durumdan en çok etkilenen kesimlerden biri de çocuklardır. Anadile yönelik bu tutum hak ihlallerine neden olmakla birlikte dilin yok olmasına zemin oluşturmaktadır. Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde, evrensel hukuk gereğince; Anadilde eğitim- öğretim ve Anadilde sağlık hizmeti talebi temel haktır. BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde de bireyin anadilinde eğitim alması temel insan hakkıdır. Bu nedenle bireylerin kendi anadillerinde eğitim almasının engellenmesi, hak

ihlalidir. 2016 yılında ilan edilen OHAL ile birlikte; günlük Kürtçe yayımlanan tek gazete olan Azadiya Welat, Kürtçe yayın yapan Zarok TV ile Kürtçe program yayınlayan Jiyan TV, Azadi TV, Van Tv ile İMC TV, TV10 TV kanalları, Kürtçe haber yayınlayan JINHA, DİHA gibi ajanslar kapatıldı. İstanbul Kürt Enstitüsü, Kürt Dili ve Kültürü üzerine araştırma yapan KURDÎ- DER (Komeleya Lêkolîn û Pêşvexistina Zimanê Kurdî), Kürtçe anadilinde eğitim veren okullar, akademiler ve dernekler kapatılmıştır. 2016 yılında belediyelere atanan Kayyımlar, Kürtçe hizmet veren kreşleri kapatmış, Kürtçe oyunlar sahneleyen şehir tiyatrolarının sözleşmeleri feshetmiş ve çok sayıda Kürtçe kurum, park, sokak ve cadde isimleri Türkçe isimlerle değiştirmiştir. En son 28 Ocak 2022'de ise Kürtçe yayın yapan Xwebûn gazetesinin internet sitesine, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'nun 490.05.01.2022-93453 sayılı kararıyla erişim engeli getirildi. Ayrıca Mardin Artuklu Üniversitesi, Dicle Üniversitesi, Bingöl Üniversitesi ile Muş Alparslan Üniversitesi'nin Kürtçe/Zazaca (Dimilkî) Dili ve Edebiyatı bölümlerinden binlerce öğrenci mezun olmaktadır. Kürt Dili ve Edebiyatı bölümünü bitiren yaklaşık bin 500 öğretmen atama bekliyor. Ancak Kürtçe öğretmen atamalarına bakıldığında 2018'de 3 atamanın yapıldığı, 2019'da hiç atamanın yapılmadığı, 2020'de ise 1 atama yapılmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından Mayıs 2021'de yapılan 20 öğretmen ataması arasında sadece 3 Kürtçe öğretmen ataması yapılmış ve bu atamayla birlikte ataması yapılan Kürtçe öğretmeni sayısı 79'a olmuştur.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nda yapılan Kürtçe konuşmalar, tutanaklara hâlâ "...”(x) şeklinde yazılmaktadır.

Bu bağlamda,

1. UNESCO 'Tehlike Altındaki Diller Atlası' verilerine göre, Türkiye'de 18 dil ve lehçe tehlike altındadır. Tehlike altında olan dil ve lehçelerin korunması için yürütülen bir çalışma var mıdır?
2. Anadili hakkın, temel hak olarak kabul edilmesi, anadillerin anayasal güvence altına alınması, anadillerin korunup geliştirilmesi için yürütülen çalışmalar nelerdir?
3. Türkiye'de konuşulan tüm anadillerde eğitim ve öğretim hakkının sağlanması için bir çalışmanız olacak mıdır?
4. Türkiye'de anadilinde eğitim alamayan çocukların sayısı kaçtır?

5. Anadilde sağlık hizmeti talebi; sağlık hakkı, tedavi hakkı, hasta hakkı en temel insan haklarıdır. Sağlık hizmetlerinin her alanında ana dillerin kullanılması için Anayasal düzenleme yapılacak mıdır?
6. Kürtçe dili için faaliyet yürüten kurumları ve Kürtçe yayın yapan gazete ve dergilerin kapatılması, Kurum, park, sokak ve caddelerin Kürtçe isimleri hangi gerekçelerle değiştirilmektedir?
7. Kürt Dili ve Edebiyatı bölümlerinden mezun olanlarının ataması önündeki engeller nelerdir?
8. Kürt Dili ve Edebiyatı bölümlerinden mezun olanların önümüzdeki dönem atamalarına ilişkin bir çalışmanız var mıdır?
9. Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nda Kürtçe yapılan konuşmaların tutanaklara hala "..."(x) şeklinde yazılmasının gerekçesi nedir?